

den, at Husmænd, det være sig Fæstehusmænd, eller, — og dem tænker jeg nærmest paa — Lejehusmænd, skulle faa Følelse af, at de sidde uhindrede ved deres Ejendomme, saaledes at de virkelig kunne komme til at arbejde hen til selv at forbedre deres Stilling og uden at nære Frygt for at blive satte ud af deres Sted kunne arbejde for at faa deres Boliger hyggeligere og sundere og faa deres Bygninger udvidede og forbedrede, saa de kunde passe til de Forhold og Krav, som vort fremskridende Landbrug stiller, og at de med større Lyst og Interesse kunne beskæftige sig med de fornødne Grundforbedringer og drive deres Jord paa en mere intensiv Maade, paa en Maade, som staar mere i Forhold til de Krav, Nutiden stiller paa dette Omraade.

Jeg kan derfor ogsaa ganske sympatisere med § 2, i hvilken det kræves, at Overleveringen og Afleveringen af Fæste- og Lejehuse skal ske ved en Synsforretning, ligesom jeg ogsaa ganske kan tiltræde Forslaget om, at der ved Fratrædelsen bliver ydet vedkommende Husmand en passende Erstatning for de Forbedringer, han har indført, det være sig ved Huset eller ved Marken. Men det er jo dog ret nærliggende, at naar et saadant Erstatningskrav i større Grad skal kunne fremsættes, maa det dog formentlig være berørt i den Kontrakt, i Kraft af hvilken vedkommende sidder ved sin Ejendom, eller dog bero paa en Aftale, som tidligere er truffen mellem Ejeren og Husmanden, men jeg tvivler aldeles ikke om, at dette Forhold let lader sig ordne paa en heldig Maade ved Behandling i et Udvalg.

Den største Anstødssten for Lovens Gennemførelse ligger selvfølgelig i Kravet om et Minimumslejemaal af 12 Aar. Thi det kan neppe nægtes at være noget uheldigt at sætte et saadant Minimum for Lejemaalet, uden at der uden for de to Tilfælde, der ere nævnte i § 7, er sikret Ejeren Ret til at kunne skride ind eller til i alle Tilfælde at kunne kræve en passende Erstatning, naar Lejemaalet udløber, saafremt der virkelig begaa store Fejl ved Jordens Drift, naar den vedtagne Driftsplan aldeles ikke følges, eller naar Husene forfalde osv., undtagen disse to Tilfælde, der ere nævnte i § 7. Vi behøve jo i den Retning slet ikke at gaa videre end til at undersøge de Kontraktforhold, der nu finde Sted mellem en Ejer og en Forpagter af en Gaard, hvor der ved Siden af, at der, jeg tør nok sige under alle Forhold, er høvdet, at Gaarden skal drives efter en

bestemt Plan, tillige er fastsat, at der kan finde Opsigelse Sted, det være sig fra Ejeren eller Forpagterens Side, naar der ydes en passende Godtgørelse paa Grund af Forpagningsforholdets Forkortelse. Et lignende Forhold forekommer det mig ogsaa, at man maatte kunne faa ind her i Loven, som endda kunde blive lige saa tilfredsstillende for Fæste- og Lejehusmændene som for Ejerne.

Jeg skal i øvrigt ikke gaa ind paa Lovens Detailler og skal slet ikke komme ind paa de Forhold, der bleve berørte af det ærede Medlem for Sorø Amts 2den Valgkreds (P. Christensen), om de elendige Huse, der i saa mange Tilfælde bleve overladte Fæste- og Lejehusmændene. Jeg skal saa villig indrømme, at det er Tilfældet, og at det er uheldigt, at det er Tilfældet, men det er et Forhold, som neppe vil kunne finde sin Afgørelse i denne Lov, men rettere og naturligere, særlig naar det finder Sted i højere Grad, maa finde sin Afgørelse i de kommunale Sundhedsvedtægter, og jeg tror heller ikke at fejle, naar jeg udtaler, at der allerede trindt om findes kommunale Sundhedsvedtægter, i hvilke dette Forhold er taget op til Løsning paa en fyldig og heldig Maade, saaledes at de usunde Boliger derigennem forhindres. Jeg skal for mit Vedkommende erklære mig fuldt villig til at deltage i en Forhandling om dette Forslag, og udtale Ønsket om, at det maa kunne finde en heldig Løsning.

Zahle: Det var jo en meget venlig Modtagelse, det foreliggende Forslag fik fra den højtærede Minister. Efter den Behandling, som dette Forslag tidligere har været Genstand for, og som undertiden har været meget haard, er det en glædelig Overraskelse at møde en saa stor Velvillie for de Bestræbelser, som søges fremmet gennem dette Forslag, fra Ministerbænken. Erstatningsreglerne, som vist af enhver maa anses for at være det væsentlige i det foreliggende Lovforslag, havde den højtærede Landbrugsminister jo ikke noget imod, at vi fik gennemførte. Derimod ansaa Ministeren det for betænkeligt at gaa til Bestemmelse om, at Lejemaalet skulde vare i det mindste i 12 Aar. Der er dertil at sige, at det er jo dog en gammel Grundsætning i vor Landbolovgivning, at Jord skal gives i et vedvarende Brugsforhold. Som det oplyses af Steenstrup i Historisk Tidsskrift, fastslog allerede Kristian den 2den i sin gejstlige Lov, at Landboen skulde fæste paa 10—12 Aar. Og den